

ומבארת הגמרא: ואפילו למאן דאמר (24) מועלין בגידולי מזבח, הני מילי, באיזה גידולין סובר שמועלין, בגידולין דחזו למזבח, שהם עצמן ראויים למזבח, כגון ולדות קדשים. אבל גידולין דלא חזו למזבח, כגון חלב וביצים, אין מועלין בהן.

אבל לגבי קדשי בדק הבית, הכל ראוי לדמיהם, ובכל מועלין.

שינונו במשנתנו: ואין (25) בהן הנאה לכהנים.

אמר רבינא: אפילו שיפויי ונבייה לא מתהני כהנים מינייהו, של קדשי בדק הבית.

ודנה הגמרא: לאתויי מאי? באיזה גידולין מועלין בקדשי בדק הבית, ואין מועלין בקדשי מזבח?

אמר רב פפא: לאתויי חלב (21) המוקדשין וביצי תורין של קדשי מזבח, שאין מועלים בהם, ואילו בשל בדק הבית מועלין.

כדתנן במשנה במסכת מעילה [יב ב]: חלב המוקדשין וביצי תורין — לא נהנין ולא מועלין, מן התורה אין מועלים בהם, ומכל מקום אסור ליהנות מהם. (22) במה דברים אמורים, בקדשי מזבח. אבל בקדשי בדק הבית, הקדיש תרנגולת, מועלין בביצתה, הקדיש חמורה, מועלין בחלבה.

[בקדשי בדק הבית מתאים לשנות שהקדיש תרנגולת וחמורה, שהם דברים שאינם ראויים למזבח. ובחמורה יש חידוש נוסף, שאף על גב שהיא בהמה טמאה, בכל זאת קדושה קדושת בדק הבית. (23) ואילו בקדשי מזבח מתאים לשנות תורין ובהמות חולבות הראויות למזבח, שאותן אין מקדישין לבדק הבית].

מתניתין:

הקדמה

אסור לשנות קדשי מזבח לעשותם קדשי בדק הבית. וכן קדשי בדק הבית, אסור להקדישן לקרבן על המזבח. (26) ואם הקדישן

21. גירסת השיטה מקובצת.

22. יש סוברים שאיסורם הוא מן התורה. שיטה מקובצת [בבא מציעא נד ב] בשם הרא"ש. ויש מי שסובר שהם אסורים מן התורה משום "יוצא" מן הקדשים, שבכל האיסורים היוצא מהם כמותם. קרן אורה [מעילה שם]. ויש סוברים שאיסור החלב הוא מן התורה, כמו ששינונו במשנה "ולדן וחלבן אסורים", ודרשינן מ"תזבח, ואכלת בשר" — בשר, ולא חלב. תוס' מעילה שם.

ויש סוברים [כמבואר בסוף הפרק הקודם] שהאיסור הוא על "מעשה החליבה" מטעם

איסור עבודה בקדשים, אבל החלב עצמו, וכל שכן הביצים, אינם אסורים מן התורה אלא מדרבנן. תוס' מעילה שם בשם יש מפרשים.

23. כן כתב רש"י.

24. ראה תוס'.

25. גירסת ספרים אחרים בשיטה מקובצת, וכן היא גירסת רבינו גרשום, ועיין בהערה הבאה.

26. ואם שינה, עבר בלא תעשה כמבואר ברמב"ם [פרק ד מהלכות תמורה הלכה יא], אך

לקרבן, לא עשה כלום.

כמו כן, אין משנים קדשי מזבח מקדושה לקדושה, אפילו מקדושה קלה לחמורה, כגון, אסור לשנות קרבן שלמים לקרבן עולה. וכל שכן שאסור לשנות מקדושה חמורה לקלה, כגון קרבן עולה לשנותו לקרבן שלמים.⁽²⁷⁾

במה דברים אמורים, כאשר רוצה המקדיש לשנות את עצם הקדושה. אבל יכול אדם להקדיש קדשי מזבח "הקדש עילוי" [שהוא לשון שומא והערכה], "שמעלה" [מעריך] את שווי הערך הכספי שיש לבעל הקרבן בקרבנו, ונותן את שווי המעות לבדק הבית.

וכן יכול אדם להחרים את קרבנו ל"חרם הכהנים" [ויבואר לקמן].

[ובסוף מסכת ערכין למדים את ענין "הקדש עילוי" מדרשות הכתובים].

ומכל מקום, גם לאחר שהקדישו את הקרבן ב"הקדש עילוי", נשאר הקרבן בקדושתו, ויקרב לשם מה שהוקדש, אלא שחל עליו גם "הקדש עילוי". וערך הדמים שיש לבעלים בקרבן יינתן לבדק הבית, או לחרמי הכהנים.

במה דברים אמורים, בקדשי מזבח, שיש לבעלים בהם דמים, בין אם הפריש את הקרבן לחיוב נדרו ובין אם הפרישו לנדבה,

השינוי לא חל.

27. כן כתב רש"י. והיא שיטת הראב"ד, וכמו שיבואר.

כתב הרמב"ם [פרק ד מהלכות תמורה הלכה יא]: המשנה את הקדשים מקדושה לקדושה, עובר בלא תעשה, שנאמר בבכור "לא יקדיש איש אותו", שלא יעשנו עולה ולא שלמים. והוא הדין לשאר קדשים, שאין משנין אותן מקדושה לקדושה. אחד קדשי המזבח ואחד קדשי בדק הבית. כיצד? אם הקדיש לבדק ההיכל, לא ישנה לבדק המזבח. וכן כל כיוצא בזה.

והשיג עליו הראב"ד: זה [שאינן משנים בבדק הבית, כגון מקדושת בדק ההיכל לקדושת בדק המזבח], לא ידעתי מנין לו, שהרי כולן [הן בדק ההיכל והן בדק המזבח] מקדשי בדק הבית הן באין! ואולי טעה במה שאמרו [תמורה לב] "אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה", והוא [הרמב"ם] סבור, כמו שאין משנין בקדשי מזבח אפילו

מקרבן לקרבן, כך אין משנין בבדק הבית מבדק לבדק. ואינו כן! שקדשי מזבח, אפילו מקדשים קלים לחמורים אין משנין, ואין ממעטין באכילת קדשים. קדשי מזבח, יש מהן נאכלים ויש שאין נאכלין, יש מהם ליום אחד ויש מהן לשני ימים. והנאכלים ליום אחד, לא שוו במתנותיהן, אלו מכפרין ואלו אין מכפרין, [ולכן] דין הוא שלא ישתנו מזה לזה, אבל בקדשי בדק הבית, מה הפרש בין זה לזה?

והיינו, שרש"י והראב"ד סוברים, כי מה שאמרה המשנה שאין משנים מקדושה לקדושה, היינו מקדשי מזבח לקדשי בדק הבית, ומקדשי בדק הבית לקדשי מזבח. וקדשי מזבח, אין לשנותם מעולה לשלמים ומשלמים לעולה, וכן בכל הקרבנות. אך בקדשי בדק הבית, כגון מבדק ההיכל לבדק המזבח, וממזבח ההיכל, מותר לשנות. ואילו הרמב"ם סובר שגם בקדשי בדק הבית מהיכל למזבח אסור לשנות.

ומבאר הגרי"ז [שם דף נח] שרש"י והרמב"ם נחלקו לפי שיטתם. דעת הרמב"ם היא, שקדושת מזבח וקדושת בדק הבית אינן שתי קדושות

שיבואר.

שיווי הערך הכספי שיש לאדם בקרבנותיו תלוי אם הם "נדר" או "נדבה". אם הם נדר, שאמר תחילה "הרי עלי עולה", והפריש בהמה זו לנדרו, כיון שאם תגנב או תאבד הוא חייב באחריות נדרו, נמצא שהיא שווה לו את כל דמיה. ולכן, אם הקדישה הקדש עילוי, נותן לגזבר את כל שווייה. וכן אם החרימה, נותן לכהן את כל שווייה. אבל אם הם נדבה, כגון שהקדיש בהמה לקרבן עולה כנדבה, שלא קיבל על עצמו התחייבות להביא עולה, ואם נגנבה או נאבדה אינו חייב באחריותה, הרי אין לו בה את כל שווייה, אלא רק "טובת הנאה", הנערכת לפי הערך שיתן לו ישראל חברו, כדי שיתן עולה זו לבן בתו כהן להקריבה, כדי שהכהן הזה יקבל את העור של העולה.⁽²⁹⁾ וכפי אותן דמים [מועטים] יתן לבדק הבית, אם הקדיש לבדק הבית, או יתן לכהנים, אם

וכמו שיבואר. אבל בקדשי בדק הבית, שאין לבעלים בהם כלום, אי אפשר להקדישם ב"הקדש עילוי".

א. אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית, אין משנין אותן מקדושה לקדושה.

ב. ומקדישין אותן, את קדשי מזבח [אך לא את קדשי בדק הבית],⁽²⁸⁾ "הקדש עילוי". כגון, אם אמר על קרבן עולה "הרי זה לבדק הבית", מעלין אותו [שמין אותו], כמה ערך כספי יש למקדיש בקרבן הזה, ודמים אלו יתן לגזבר.

ג. וכמו כן, "מחרימין" אותן, את קדשי המזבח שיהיו חרם לכהנים [אך לא יכולים להחרים את קדשי בדק הבית], והיינו, שנותן לכהנים ממון לפי מה שיש לו בהם. אך את קדשי בדק הבית אינו יכול להחרים, לפי שאינם שלו, ואין לו בהם כלום, וכמו

28. הקשו המפרשים: למה לא שנתה המשנה חילוק זה בתחילת הפרק: יש בקדשי מזבח שמקדישין אותן הקדש עילוי, ואין בקדשי בדק הבית שאין מקדישין אותן הקדש עילוי. ועיין ברש"ש ובמפרשי המשנה.

29. בפירוש רבינו גרשום מפרש: כמה אדם, כהן אחר שאינו ממשמר העובד באותו הזמן, רוצה ליתן לבעלים בשור זה שימתין עד זמן משמרתו, ויתנהו לו שיעלהו עולה, כדי שיוכה בעורו. שאינו רשאי זה הכהן להעלותו אלא בזמן משמרתו. וכמה שאותו הכהן רוצה ליתן לו, כך הוא יתן לבדק הבית. ועיין משנה למלך [פרק ב מהלכות תמידין הלכה ט] ובמנחת חינוך [מצוה קטן].

הסותרות זו את זו, אלא שתיהן יכולות לחול במקביל על בהמה אחת, ולכן לא ניחא ליה לרמב"ם לפרש את מה שאמרה המשנה "אחד קדשי בדק הבית" שאין משנין מבדק הבית למזבח, כי לשיטתו אין זה "שינוי" הקדושה, היות ויכולה לחול קדושת מזבח על קדושת בדק הבית. ולכן, הוכרח הרמב"ם לפרש שאין משנין קדשי בדק הבית עצמם מקדושה לקדושה, כלומר, מבדק ההיכל לבדק המזבח.

אך רש"י סובר שקדושת מזבח וקדושת בדק הבית אינן חלות האחת על השניה, כי הן סותרות זו את זו, ו"הקדש עילוי" אינו החלת קדושה על קדושה, כי אם התפסת קדושה על "טובת הנאה". ולשיטתו, שפיר פירש משנתנו שהיא מדברת באופן שמשנה את קדשי בדק הבית לקדשי מזבח.

החרים לחרמי כהנים.⁽³⁰⁾

ד. ומוסיפה המשנה עוד דין בקדשי מזבח: **ואם מתו — יקברו**. שאינו יכול לפדותם ולהאכילן לכלבים, ואפילו אם נפל בהם מום קודם שמתו, כיון שלא נפרו. והלכה זו אינה

דוקא למאן דאמר [בדף הקודם] "אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים", אלא אפילו מאן דאמר "פודין את הקדשים להאכילן לכלבים" מודה שאינו יכול לפדותן אחרי מיתתן. כי דוקא אם נטרפה בחייה, ופדאה, הוא חולק וסובר שמועיל הפדיון, אבל אחרי

30. מבואר ברש"י בכל הסוגיה כי הקדש עילוי משמעותו היא להקדיש טובת הנאתו. ורק בקדשי מזבח יש לו בהם טובת הנאה ולא בקדשי בדק הבית. אבל אי אפשר להחיל ולהתפיס קדושה על קדושה. ולפירושו, החלת קדושה על קדושה היא ה"שינוי" שאמרה המשנה, שאין משנין מקדושה לקדושה.

ומבאר הגר"ז [בספרו על הרמב"ם הלכות תמורה], שגם לפי רש"י הקדש עילוי הוא גזירת הכתוב, וחידוש התורה הוא, ואינו הקדשה גרידא של ממון לבדק הבית לפי שיעור וערך של שיווי ממון, אלא חידוש התורה הוא שחל דין הקדש על טובת הנאה. וחידוש זה חידשה התורה רק לגבי בדק הבית, שקדושתו נתפסת על קדשי מזבח. אבל קדושת "קדשי מזבח" נתמעטה מלחול על קדשי בדק הבית [עיין שם ראיותיו]. וזאת, לא רק מצד שאין לו דין ממון וטובת הנאה על קדשי בדק הבית, אלא מצד עצם חלות קדושת קדשי מזבח על קדשי בדק הבית, שאינה יכולה לחול בצורה של הקדש עילוי. ומה שכתב רש"י בסוגייתנו שעל קדשי בדק הבית לא חלה קדושה אחרת בהקדש עילוי מחמת שאין לו בהם טובת הנאה, היינו רק לבאר מדוע לא חל עליהם חרמי כהנים, שהם מצד עצמם, כן נתפסין בהקדש עילוי, כגון על קדשי מזבח, ועל קדשי בדק הבית אינם חלים מחמת שאין לו בעלות על הבדק הבית. אבל, במה שקדשי מזבח אינם חלים על קדשי מזבח, אין צורך לטעם זה, אלא הוי מניעה בקדושת

קדשי מזבח, שאינה נתפסת בקדושת הקדש עילוי על קדשי בדק הבית.

אבל הרמב"ם כתב [פרק ו מהלכות ערכין הלכה ח]: המקדיש קדשי מזבח לבדק הבית, הרי ההקדש חל עליהן, ותערך הבהמה, ותפרה, ויפלו דמיה לבדק הבית. והבהמה תקרב למה שהיתה בתחילה.

והרמב"ם אינו מזכיר "טובת הנאה" בהלכה זו, אלא כתב שהוא דין החלת הקדש על הקדש, ורק אחר כך [הלכה יב] כתב סדר פדייתן, וזה לשונו: היו נדבה, והחרימן, כיצד פודין אותן? אומדין כמה אדם רוצה ליתן בבהמה זו להעלותה עולה שאינו חייב בה, וכל הנותן אותו שיעור, יקריב בהמה זו נדבה כמו שהיתה. [ועיין תוס' ד"ה ומקדישין]. כלומר, בעצם כן חלה קדושת בדק הבית על קדושת מזבח, ואין בכך שינוי מקדושה לקדושה, אלא חלות קדושה על קדושה, כי שתי הקדושות יכולות להיות כאחת ואינן סותרות זו את זו. אלא שצורת פדיונן היא על ידי שומת טובת הנאתה.

ומצד עצם חלות הקדושה היתה יכולה לחול גם קדושת מזבח על קדושת בדק הבית, אלא כל המניעה היא מצד מעשה ההקדשה, כמבואר ברמב"ם [הלכה ח]: אבל המקדיש קדשי בדק הבית למזבח, ואמר "הרי זה עולה או שלמים" או החרימם לכהנים, לא עשה כלום. ואין הקדש מזבח ולא החרם חל על קדשי בדק הבית, שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. וכן כתב הרמב"ם בפירושו המשנה. משמע שהמניעה להחיל את קדושת קדשי מזבח על קדושת בדק

עליהם אמרה התורה "והעמיד והעריך", כמבואר בגמרא.

גמרא:

אמר רב הונא: קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים, לא עשה כלום. ואינו נותן לכהנים לא לפי דמיה בנדר, ולא לפי טובת הנאתה בנדבה [ובהמשך תקשה הגמרא על רב הונא ממשנתנו!] —

מאי טעמא? אמר קרא בפרשת חרמים [ויקרא כז] "כל חרב, קדש קדשים הוא לה". ודרש רב הונא את הפסוק כך: כל חרב דקדש קדשים הוי, שהיה מתחילה קודש, לה' הוא! (32) לומר, שאין "כוחו" של כהן יכול לחול עליו. (33)

מיתתה — לכולי עלמא אין לה פדיון, לפי שאמרה התורה בפרשת פדיון קדשים [ויקרא כז] "והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן", ללמדנו שרק בהמה העומדת על רגליה מעריך הכהן את שוויה כדי לפדותה, ולא בהמה מתה. וכן אם עבר ושחטה לפני שנפדתה, שוב אינו יכול לפדותה, כיון שאינו יכול להעמידה ולהעריך אותה, ולפיכך תקבר.

ובגמרא יבואר באיזה קדשים מדובר, אם בקדשי מזבח או בקדשי בדק הבית.

רבי שמעון אומר: קדשי בדק הבית, אם מתו, יפדו. ואף על פי שאינו יכול להעמידם, מפני שהוא סובר שקדשי בדק הבית אינם בכלל "העמדה והערכה", שלא

ודאי סובר כמאן דאמר "סתם חרמים לכהנים", כמו שמכריחים התוס' בד"ה כל חרם. ועוד, שהרי סתימת לשון משנתנו משמע כמאן דאמר "סתם חרמים לכהנים", כמבואר בהמשך הסוגיא. ומתוך, שרב הונא נזהר בלשונו לפרש כוונתו בחרמי כהנים כיון שלפעמים הוי חרמים לבדק הבית, והרי רב הונא רוצה להדגיש הבדל בין חרמי כהנים שאינם חלים על קדשי מזבח לבין קדשי בדק הבית שהם חלים על קדשי מזבח.

32. גירסת רש"י והגר"א, וראה בשיטה מקובצת גירסא דומה.

33. לכאורה אינו מובן, לשיטת רש"י הסובר שכל הקדש עילוי היינו שמקדיש את "טובת ההנאה", למה אינו יכול להתפיס חרמי כהנים על קדשי מזבח, על כל פנים על "טובת הנאתם" הלא אינו אלא הקדש ממון?

הבית היא מצד מעשה ההקדשה, ולא מצד חלות הקדושה, כיון שאין שתי הקדושות כצרות זו לזו ואין חופפות זו את זו, אלא שתי הקדושות יכולות לחול כאחת, לולי החסרון שבמעשה ההקדשה.

ועיין בשו"ת אחיעזר [חלק ב סימן כה אות טו חלק ג סימן נו עמוד 112] ובמקור חיים על הלכות פסח [סימן תל] ובשו"ת מהרי"ט [חלק ב סימן ה] ובנחל יצחק [חושן משפט חלק א סימן ס"ק ג].

ועיין בספר נאות יעקב לרבינו המהרי"ט אלגאזי [סימן ד] הדין אם הפודה צריך להוסיף חומש, ובקהלות יעקב [ליקוטים חלק ו סימן ז].

31. כתב רש"י: ולהכי נקט "חרמי כהנים", משום דלפעמים הוי חרמים לבדק הבית. כגון, אם פירש ואמר "הרי זה חרם לבדק הבית". פירוש לפירושו: לרש"י הוקשה הלשון "חרמי כהנים", והיה לו לומר "חרם", שהרי רב הונא

אם הם נדר, שיש לו בהם כל שווים, כמבואר, שהתפיס לחרמי כהנים — מה שעשה עשוי, ויתן טובת הנאה לכהן.

תיובתא דרב הונא, מברייתא זו!

ומתריצין, אמר לך רב הונא: דיוק זה אינו אלא משום שהתנא של הברייתא שייר ולא אמר דין קדשי מזבח שהתפיס. אך דיוק זה אינו דיוק, כי הא⁽³⁵⁾ דשיריה, הטעם ששייר, אהרא שיריה, מחמת דבר זה שייר, מפני שלא רצה לשנות "קדשי מזבח שהתפיסן לבדק הבית, לא עשה כלום", לפי שאינו אמת, דקדשי מזבח שהתפיסן לבדק הבית, אכן, מה שעשה עשוי, כמבואר במשנה, מפני שדרשינן "כל חרם קודש קדשים הוא, לה' הוא". ומה שכתבה התורה "לה'", בא לרבות המתפיסין לבדק הבית, כי כאשר ינתנו דמיהם לבדק הבית הרי הם לה'. ומפני כך לא שנה התנא "קדשי מזבח".

מיתובי, הגמרא מקשה על רב הונא מברייתא, ששנינו בה: קדשי בדק הבית שהתפיסן, בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים, לא עשה כלום. שהרי אותם עצמם אינו יכול להפקיע מקדושתם, ואילו טובת הנאה אין לו בהם כדי ליתן למזבח או לכהנים,⁽³⁴⁾ ונמצא שלא עשה כלום.

וכן, חרמי כהנים, שעדיין נמצאין בידי המקדיש ולא נתנן לכהן, שהתפיסן, בין לקדשי מזבח בין לקדשי בדק הבית, לא עשה כלום, מאותו הטעם. שהרי אין לו בהם שום חלק, ואפילו לא טובת הנאה, שהרי אינו יכול לתתם לכל כהן שירצה, אלא רק לכהנים שבאותו משמר, והם מתחלקים ביניהם. ואילו היה יכול ליתנם לכל כהן שירצה, יש לו בהם טובת הנאה, כמה שיתן לו ישראל עבור שיתנם לבן בתו כהן].

ומדייקת הגמרא מהברייתא: הא קדשי מזבח, שיש לו בהם טובת הנאה [וכל שכן

בי גזא דרחמנא איתיה" [ראש השנה ז א חולין קלט א], וממילא אין לו בהן שום שייכות.

והמשנה למלך מבאר עוד [ועיין בקהלות יעקב] שרש"י ותוס' מתווכחים כאן לשיטתם.

רש"י, הסובר ש"טובת הנאה" היא כמה אדם רוצה ליתן עבור שיתננו לבן בתו כהן, ברור שבקדשי בדק הבית לא יתכן לומר כן, כמבואר, שאחרי שהפרישו, אין לו שום שייכות בדבר שהופרש, והרי הוא "בי גזא דרחמנא". אבל התוס' לשיטתם, הסוברים ש"טובת הנאה" היא כמה אדם נותן כדי לקיים מצוה זו אף על פי שאינו חייב בה, הקשו שפיר, שהרי אדם רוצה לנדב לבדק הבית, ומצוה היא לנדב ולנדור. ועיין ברמב"ם המבאר כפירוש תוס'.

35. גירסת רש"י.

ומכאן מוכיח הגר"ז שהקדש עליו אינו הקדש ממון כשיעור טובת הנאה, אלא הוא חלות קדושה, שחידשה התורה שחלה קדושת דבר הנתפס על טובת הנאתה.

34. כן כתב רש"י. ובתוס' מקשים, למה אין לו בהם טובת הנאה, אם נדר אם נדבה, כשם שיש לו בקדשי מזבח? והמשנה למלך [פרק ו מהלכות ערכין הלכה ח] מתרץ שיטת רש"י, שסובר שיש חילוק בין קדשי מזבח לקדשי בדק הבית, כי דוקא במקדיש למזבח, עד שלא הביא עולתו למזבח בין בנדר בין בנדבה, לא נפטר מחיובו, ולפיכך יש לו בהם דמים. מה שאין כן במקדיש לבדק הבית, תיכף כשהפרישן [אפילו באומר "הרי עלי!"], אפילו שלא באו ליד הגזבר, נפטר מחיובו, לפי ש"כל היכא דאיתיה

אבל אם התפיסן לחרמי כהנים — לא עשה כלום, כמו שדרש רב הונא מדרשת הקרא.

ומקשינן: וניתני גבי הנך! ישנה התנא דין זה "קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים — לא עשה כלום" בין שאר הדינים שבהם לא עשה ולא כלום?

ומתריצין: תנא זה של הברייתא, רק דבר דאית בית תרתי, דבר שאינו יכול להתפיסן לאחת משתי הקדושות, קתני. אבל קדשי מזבח, דלית ביה תרתי, שלאחת יכול להתפיסן [לבדק הבית], ולשניה אינו יכול להתפיסן [לחרמין], לא קתני! כלומר, התנא השווה סגנונו ושנה שתי קדושות שאינו יכול להתפיסן לשתי קדושות אחרות, אבל קדושה שלישית שמתחלקת לשתיים, שלאחת מהן יכול להתפיס ולאחרת אינו יכול, לא שנה כלל, והשמיטה לגמרי.

ומקשינן על רב הונא ממשנתנו: תנן, ומקדישין⁽³⁶⁾ אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן. ומדייקת הגמרא: מאי לאו, האם לא מתפרשת המשנה שמקדישים הקדש עילוי לבדק הבית, ומחרימין לחרמי כהן. הרי שנינו מפורש שמחרימין קדשי מזבח לחרמי כהנים!?

ומתריצין: לא כך מתפרשת המשנה! אלא, אידי ואידי, שתי הלשונות שאמרה המשנה, "הקדש עילוי" ו"מחרימין", הן כשמתפיס קדשי מזבח לקדשי בדק הבית! ומשמעות

שתי הלשונות היא: לא שנא אם מפיק להו בלשון הקדש לבדק הבית, ואומר על קדשיו קדשי מזבח "הרי אלו הקדש" [ולכך קוראת המשנה "הקדש עילוי"], ולא שנא אם מפיק להו, מוציא אותם בשפתיו, בלשון חרמי לבדק הבית, ואומר על קדשי מזבח "הרי אלו חרם" [ולכך קוראת המשנה "מחרימין"], בשתי הלשונות הללו, הרי הם נתפסין לבדק הבית. אבל מהתפסה ל"חרמי כהנים" לא דיברה המשנה כלל!

ומקשינן: והא לא תניא⁽³⁷⁾ הכא, הרי הברייתא המפרשת את המשנה לא שנתה כן? דתניא, מקדישין⁽³⁸⁾ אותן הקדש עילוי, קדשי בדק הבית, ומחרימין אותן חרמי כהנים!

ועוד, הא תניא בהדיא, שנינו במפורש בברייתא אחרת: קדשי מזבח שהתפיסן⁽³⁹⁾ לחרמי כהנים — מה שעשה עשוי!

תיובתא דרב הונא, תיובתא!

אך טוענת הגמרא: והא רב הונא, קרא קאמר! הרי דרש כן ממה שנאמר "כל חרם, קדש קדשים הוא לה"?!?

ומתריצין, אמר עולא: אמר קרא, "חרם קדש קדשים הוא לה", והוסיף הכתוב לשון ריבוי באומרו "כל חרם", לומר שעל הכל חל חרם כהנים, אפילו על קדשי מזבח, שהם "קדש קדשים"⁽⁴⁰⁾.

36. גירסת השיטה מקובצת.

39. גירסת השיטה מקובצת.

37. גירסת הגאון יעב"ץ.

40. וביתר ביאור: בלי דרשת עולא, היינו מפרשים את הקרא שקדושת חרם כהנים חלה

38. גירסת השיטה מקובצת.

ושאנו צריך לתת להם, בכל זאת סובר שאם מתפס קדשי מזבח לבדק הבית, שם את דמיהם, ונותן לבדק הבית. ומוכת, שהתפסה לחרמי כהנים קלה היא ביחס להתפסה לבדק הבית. ומעתה, עולא, הסובר שאפילו בהתפסה לבדק הבית אינו נותן דמיה, כל שכן בהתפסין לחרמי כהנים. ולמה פירש את הקרא דלא כרב הונא, הרי הוא סובר כמוהו?

ומתריצין: מה שאמרה הברייתא⁽⁴¹⁾ שהקדש עילוי חל על קדשי מזבח ליתן דמיהם לבדק הבית, היינו מדרבנן בלבד, ומן התורה אינו צריך לתת דמיהן לבדק הבית, ואין בה אלא עיכוב גזברין, כדברי עולא. ומה שעולא תירץ את הקרא "כל חרם קדש קדשים הוא לה" שבא ללמדנו שחל "הקדש עילוי" על קדשי מזבח לתת דמיהן לבדק הבית, אינו אלא אסמכתא בעלמא, והאמת שאינו כי אם דין דרבנן.⁽⁴²⁾

ומשמע מדברי עולא שהוא חולק על רב הונא, וסובר שהמתפס קדשי מזבח לחרמי כהנים נתפסין הקדשים ב"הקדש עילוי", וחייב לשום דמיהן ולתתם לכהנים.

ומקשה הגמרא: ומי אמר עולא הכי?!

והא אמר עולא: המתפס עולה לבדק הבית, אין בה אלא עיכוב גזברין בלבד. שאינו יכול להקריבה עד שיבואו הגזברים לעמוד על גבה בשעת הקרבתה, כיון שהבעלים של הקרבן צריכים לעמוד על גבי קרבנם בשעת הקרבתו, כמבואר במסכת תענית [כו א], ומשהקדישה לבדק הבית, צריכים הגזברים, שהם בעליה, לעמוד על גבה. אבל אינו צריך לשום דמיה ולתת אותן לבדק הבית.

ואם כן, כל שכן שאם התפסין לחרמי כהנים, שאינו צריך לתת להם כלום. שהרי אפילו רב הונא, המיקל וסובר בחרמי כהנים

לבדק הבית" דייקה הגמרא שחל "הקדש עילוי על קדשי מזבח" [ואף על פי שרב הונא תירצה, מכל מקום — לעולא יש ללמוד ממנה]. וראה תוס'. וצריך לומר שרש"י לא התכוון דוקא על ברייתא זו, אלא מכל ההוכחות שהביאה הגמרא להקשות על רב הונא.

42. הקשה המשנה למלך: אם כן, למה הסיקה הגמרא לעיל "תיובתא דרב הונא"? וכי אינו יכול לתרץ כל אותן המשניות והברייתות שהן מדרבנן בלבד?! השפת אמת והעולת שלמה ועוד מפרשים מתרצים, שאינו דומה כלל. כי בשלמא לעולא, הדורש מהמקרא שבא לרבות קדושה, על כל פנים לעיכוב גזברים, יתכן לומר שבאו חכמים והרחיבו חלות קדושה על נתינת דמיהן לבדק הבית ולכהנים [לרש"י לשיטתו,

רק על חולין כמו שנאמר שם "אך כל חרם אשר יחרים איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו — לא ימכר ולא יגאל". והסיום של אותו קרא הוא "כל חרם קדש קדשים הוא לה'". ודורש עולא, ממה שנאמר "כל חרם", שבא לרבות אף אם החרים דבר שכבר היה קדוש, כגון קדשי מזבח.

והרש"ש מבאר: "כל חרם [אפילו חרמי כהנים] קדש קדשים הוא לה'". כלומר, חלים על קדשי מזבח. וכנראה שזו כוונת הגר"א בהגהותיו. וכן משמע שפירשו תוס' [עמוד ב] ד"ה למעילה.

41. רש"י כתב הברייתא הנ"ל בתחילת הסוגיא, "קדשי בדק הבית, וכולי", "חרמי כהנים, וכולי", ומהשמטת לשון "קדשי מזבח שהתפסין